

Z E V E N D E B I J D R A G E

T O T D E K E N N I S D E R

I C H T H Y O L O G I S C H E F A U N A

V A N

C E L E B E S ,

D O O R

P. B L E E K E R.

Nieuwe toezendingen van Celebes stellen mij al weder in de gelegenheid, iets tot de kennis van de vischfauna van dat eiland bij te dragen. De heer C. W. F. Moggk, aan wien de wetenschap reeds verplicht is door zijne verzameling van Manadosche visschen, beschreven in het 7^e deel van het Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch Indië, had op nieuw de goedheid mij een veertigtal vischsoorten van Manado, gedeeltelijk in zee, gedeeltelijk in zoet water gevangen, te doen toekomen. De heer W. HUBERS VAN ASSENRAAD, officier van gezondheid der 2^e kl., stond eene verzameling aan mij af, bestaande uit 34 soorten, alle bij Bonthain aan de zuidkust van het zuidwestelijk schiereiland van Celebes gevangen.

De verzameling van den heer Могк bestond uit de hieronder genoemde 40 soorten.

Pisces Manadonenses Collectionis Mogkianae.

1. *Apogon macropteroïdes Blkr.	19. Chaetodon vagabundus Bl.
2. *Cheilodipterus quinqueineatus CV.	20. „ vittatus Bl.Schn.
3. *Serranus hexagonatus CV.	21. Heniochus macrolepidotus CV.
4. * „ bontoïdes B.kr.	22. *Holacanthus leucopleura Blkr.
5. Mesopium amboinensis B.kr = Mes. melanospilos B.kr.	23. *Pemppheris oualensis CV.
6. „ bottonensis Blkr = Mes. janthinurus Blkr = Diac. melanura Rüpp.	24. Ophicephalus striatus Bl. Aq. d.
7. *Holecentrum diadema CV.	25. *Amphacanthus tetrazona Blkr.
8. „ orientale CV.	26. Acanthurus matoïdes CV.
9. * „ sammara CV.	27. * „ melanurus CV.
10. Dules maculatus CV. Aq. dulc.	28. *Gobius decussatus Blkr. Aq. dulc.
11. *Datnia cancellata CV. Aq. dulc.	29. Eleotris belobrancha CV. Aq. dulc.
12. *Percis cylindrica CV.	30. *Pseudochromis xanthochir Blkr.
13. *Diagramma lineatum CV.	31. *Amphiprion melanopus Blkr.
14. *Scolopsides leucotaenioides Blkr.	32. Glijphisodon coelestinus Sol.
15. Heterognathodon xanthopleura Blkr.	33. * „ Schlegelii Blkr.
16. Chaetodon auriga Forsk.	34. * „ trifasciatus Blkr.
17. * „ dorsalis Rwdt.	35. *Pomacentrus chrysopoecilus K. v. H.
18. * „ lunula CV.	36. * „ pavo Lacep.
	37. *Dasyllus aruanus CV.
	38. Julis (Halichoeres) bandanensis Blkr.
	39. * „ („) strigiventer Benn.
	40. *Anguilla Elphinstonei Syk. Aq. d.

Op vijf soorten na, t. w. Heniochus macrolepidotus CV., Acanthurus matoïdes CV., Eleotris belobrancha CV., Glyphisodon coelestinus Soland. en Julis (Halichoeres) bandanensis Blkr. zijn alle deze soorten nieuw voor de kennis der wateren van Manado. Daarvan zijn nieuw voor de kennis der fauna van Celebes, de met een * gemerkte, ten getalê van 26 en van deze nieuw voor de wetenschap *Scolopsides leucotaenioides*, *Amphacanthus tetrazona*, *Gobius decussatus* en *Pseudochromis xanthochir*.

De verzameling van den heer HUBERS VAN ASSENRAAD bevatte de hieronder genoemde 34 soorten.

Pisces Bonthainensis Collectionis Assenraadianae.

1. Apogon macropteroïdes Blkr.	18. Selaröiles leptolepis Blkr.
2. * „ quadrifasciatus CV.	19. Carangoïdes citula Bkr.
3. Mesoplion fulviflamma Blkr.	20. Equula oblonga CV.
4. * „ madras CV.	21. *Gazza equulaeformis Rüpp.
5. Therapon servus CV.	22. Mugil coeruleomaculatus Lacep.
6. Sphyraena obtusata CV.	23. *Atherina lacunosa Forst.
7. Sillago malabarica Cuv.	24. *Julis (Halichoeres) kawarin Bkr.
8. Upeneoïdes vittatus Blkr.	25. Belone cylindrica Blkr.
9. *Platycephalus bataviensis Blkr.	26. *Hemiramphus Quoyi CV.
10. Pristipoma caripa CV.	27. Chirocentrus dorab CV.
11. Diagramma crassispinum Rüpp.	28. *Pellona Hoevenii Blkr.
12. Scolopsides monogramma K. v. H.	29. *Spratella fimbriata CV.
13. Pentapus setosus CV.	30. Engraulis Brownii CV.
14. Dentex taeniopterus CV.	31. „ enerasicholoïdes Blkr.
15. Caesio chrysozona K. v. H.	32. * „ Russellii Blkr.
16. Gerres kapas Blkr.	33. Saurus myops CV.
17. Caranx Forsteri CV.	34. *Achirus pavoninus Lacep.

Ofschoon er onder deze soorten geene voorkomen, welke niet reeds beschreven zijn, zijn zij toch alle nieuw voor de fauna van Bonthain, van welke plaats tot nog toe geene enkele soort was bekend geworden. Bovendien bevat zij nog een elftal soorten, nieuw voor de fauna van Celebes, welke soorten in de lijst met een * gemerkt zijn.

Het aantal mij thans van Celebes bekende vischsoorten bedraagt 390, waaronder 243 van Makassar, 82 van Bulucomba, 34 van Bonthain, 6 van Maros, 30 van Kema, 2 van Tomdano en 87 van Manado.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

PERCOÏDEI.

Datnia cancellata CV. Poiss. III p. 108.

Datn. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{5}{8}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine capitis; linea rostro-dorsali ante oculos convexa vertice concaviuscula; rostro acuto convexo oculo non vel vix longiore; osse suborbitali dentibus bene conspicuis; maxilla superiore maxilla inferiore longiore vix ante oculum desinente; dentibus maxillis pluriserialis serie externa seriebus ceteris longioribus; dentibus vomerinis et palatinis minimis vomerinis in cristam \wedge formem, palatinis utroque latere in cristam gracillimam dispositis; praecoperculo subrectangulo angulo rotundato dentibus valde conspicuis angularibus subspinaeformibus; operculo spinis 2 inferiore superiore multo longiore; squamis 50 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsali et anali basi vagina squamosa; dorsali parte spinosa parte radiosa non altiore spina 4^a spinis ceteris longiore corpore minus duplo humiliore, parte radiosa acuta vix emarginata radio 1₀ radiis ceteris longiore; pectoralibus acutis $5\frac{1}{4}$, ventralibus acutis $4\frac{3}{4}$, caudali extensa vix emarginata angulo inferiore rotundata angulo superiore acuta $4\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali spina 2^a valde crassa longitudine spinam dorsalem 4^m aequante spinis analibus 1^a et 3^a longiore; anali radiosa acuta; colore corpore superne viridescente marginibus squamarum profundiore, inferne argenteo; rostro superne fuscescente; dorso fasciis transversis violaceo-fuscis lineam lateralem superantibus; lateibus sub linea laterali fasciis 3 longitudinalibus violascente-fuscis fasciis inferioribus totis vel ex parte e maculis serialis compositis; pinnis flavescens dorsali radiosa caudalique violascente-hyalinis; dorsali parte radiosa praesertim basi viridiviolacea, dorsali spinosa nigro marginata; ventralibus analique radiosa antice basin versus macula maxima fusco-violacea.

B. 6. D. 12/10 vel 12/11. P. 2/11. V. 1/5. A. 3/8 vel 3/9. C. 1/15/1
et lat. brev.

Synon. *Datnia treillisé* CV. Poiss. III p. 108.

Habit. Manado, in fluviis.

Longitudo speciminis unici 113^{mm}.

Aann. Volgens eene teekening in mijn bezit, nagelaten door VAN HASSELT, komt deze soort op Java voor te Tjilankahan, aan de zuidkust der residentie Banten. Ik heb haar op Java nooit aangetroffen, zoodat zij er zeer zeldzaam schijnt te zijn. Bedoelde afbeelding heeft eene lengte van 87^{mm} en is dus waarschijnlijk naar een jonger voorwerp genomen. Zij vertoont de overlangschen ligchaamsbanden gaaf en in de zijlijn een' vierden overlangschen band, welke de dwarsche rugbanden kruist, terwijl er ook het vlies der doornachtige rugvin tot ver naar boven zwart-violet is. Bij deze soort schijnt de bandteekening bij toenemenden leeftijd even zoo verloren te gaan als bij *Datnia argentea* CV.

Datnia argentea CV. heeft in den jeugdigen leeftijdstoestand 4 of 5 overlangsche banden, welke later geheel verloren gaan. Vroeger, hiermede onbekend, beschreef ik (Nat. T. N. Ind. IV p. 247) twee jonge voorwerpen van *Datnia argentea* CV onder een' eigen' soortnaam als *Datnia cancellatoïdes*. De dwarsche rugbanden bestaan echter bij de jeugdige voorwerpen van *Datnia argentea* CV. niet. Beide soorten zijn overigens gemakkelijk van elkander te onderkennen, doordien bij *Datnia argentea* CV. de snuit veel spitsler is, het profiel konkaaf, de straalachtige rugvin en aarsvin afgerond en bol, enz.

SCIAENÖIDEI.

Scolopsiles leucotaenioides Blkr.

Scolopsid. corpore oblongo compresso, altitudine 4 in ejus longitudine, latitudine 2 fere in ejus altitudine; capite acuto 4 circiter in longitudine corporis, longiore quam alto; linea rostro-dorsali capite convexiuscula, nucha concaviuscula; fronte et rostro superne squamosis; oculis diametro $2\frac{1}{2}$ circiter

in longitudine capitis, diametro $\frac{1}{2}$ circiter distantibus; osse suborbitali sub oculo oculo plus triplo humiliore posice spina unica brevi, infra spinam edentulo; osse supramaxillari glabro; rostro oculo multo brevioro; maxillis aequalibus, superiore sub oculi margine anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis parvis serie externa sericibus internis majoribus; labiis carnosis; praepereulo leviter obtusangulo angulo rotundato, margine posteriore dentibus conspicuis serrato; operculo spina bene conspicua; squamis ciliaris lateribus 40 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali spinis mediocribus spinis 4^a et 5^a spinis ceteris longioribus corpore paulo humilioribus, parte radiosa parte spinosa paulo altiore rotundata; pinnis pectoralibus acutis et ventralibus acutis radio 1° producto $4\frac{3}{4}$ circiter, caudali emarginata lobis acutis $4\frac{1}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali spinis 2^a et 3^a subaequalibus parte radiosa rotundata humilioribus; colore corpore dorso superne viridi-rosco lateribus inferneque aurantiaco-flavo; fascia oculo-caudali latissima margaritacea fasciisque 2 longitudinalibus nigro-violaceis, fascia superiore rostro-supraoculo-caudali curvata tota supra lineam lateralem decurrente et rostro dorsoque caudae cum fascia lateris oppositi unita, fascia inferiore rostro-oculo-caudali recta mediam basin pinnae caudalis attingente; linea laterali leviter fuscescente; pinna dorsali rosco-hyalino et aurantiaco-flavo nebulata spinis 1^m et 4^m inter macula magna nigra, radiis singulis basi macula parva fuscescente; pectoralibus, anali et caudali aurantiaco-flavis; ventralibus flavis antice albo marginatis.

B. 5. D. 10/9 vel 10/10. P. 2/14. V. 1/5. A. 3/7 vel 3/8. C. 1/15/1 et lat. brev.

Habit. Manado, in mari

Longitudo speciminis unici 75".

Aanm. Door hare twee overlansche zwartviolette banden, welke een' parelkleurigen band begrenzen, herinnert deze soort *Scolopsides leucotaenia* Blkr van Banka (Nat. Tijdschr. N. Ind. III p. 451). Deze laatste is evenwel eene geheel andere species, zich van de onderwerpelijke onderscheidende door hooger ligchaam en sterk ontwikkelden 2ⁿ aarsvindoorn, terwijl er de parelkleurige band veel smaller is, de donkere banden daarentegen veel breeder zijn, de bovenste donkere band nagenoeg regt is en de voorste helft der zijlijn bedekt, de zwarte rugvink ontbreekt, enz.

TEUTHIDES.

Amphacanthus tetrazona Blkr.

Amphac. corpore oblongo compresso, altitudine spinam dorsi 1^m inter et spinam ventralem anteriorem 3 circiter, spinam dorsi 7^m inter et spinam analem 1^m 2 $\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 3 ad 3 $\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; caudæ 4 fere in longitudine corporis, vix longiore quam alto; linea rostro-dorsali rostro verticeque concava, ante oculos convexa; oculis diametro 2 $\frac{2}{3}$ circiter in longitudine capitis; crista orbitali denticulata; linea interoculari convexiuscula; rostro acuto absque maxilla superiore oculo brevior; dentibus utraque maxilla p. m. 24 infra apicem emarginatis subtilibus; osse suborbitali angulo oris oculi diametro humilior; operculo, praecoperculo ossibusque scapularibus vix vel non striatis; squamis minimis parum conspicuis postscapularibus ceteris aequalibus; linea laterali tubulis subcontiguis notata singulis tubulis superne ramulum edentibus; pinna dorsali partem spinosam inter et radiosam parum emarginata spinis magnis 9^a et 10^a ceteris longioribus 2 $\frac{2}{3}$ circiter in altitudine corporis, 1^a ceteris brevior; dorsali radiosa dorsali spinosa paulo humilior obtusa rotundata; pectoralibus apice acutiuscule rotundatis 5 $\frac{1}{2}$ circiter, ventralibus 7 circiter, caudali leviter emarginata lobis rotundatis 5 $\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; anali spinis validis postica ceteris longiore parte radiosa convexa vix altiore; colore corpore pinnisque pulchre flavo; dorso vittis 4 transversis undulatis geminatis fusciscentibus infra media latera descendibus, vitta anteriore sub spina dorsi 3^a circiter, 2^a sub spina dorsi 7^a vel 8^a, 3^a sub spina dorsi 11^a vel 12^a, 4^a sub radiis dorsalibus 3° et 4°.

B. 5. D. 1 precumb. + 13/10 vel 13/11. P. 2/14. V. 1/3/1. A. 7/9 vel 7/10. C. 1/15/1 et lat. brev.

Habit. Manado, in mari.

Longitudo speciminis unici 64^{mm}.

Aann. Deze soort is gebouwd naar de tipe van *Amphacanthus corallinus* CV. doch haar profiel is nog spits, hare staartvin minder uitgesneden en het ligchaam ongevekt. Zij is bovendien herkenbaar aan de lengte der 9^e en 10^e rugdoornen in verhouding tot de overige doornen, aan de bovenwaarts van de zijlijnbusjes afgaande takjes en aan de 4 dwarsche tweelingrugbanden.

GOBIOÏDEI.

Gobius decussatus Blkr.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine $6\frac{1}{2}$ in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 5 circiter in longitudine corporis; latitudine capitis $1\frac{2}{3}$, altitudine $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 3 et paulo ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis, plus diametro $\frac{1}{2}$ distantibus, totis in anteriore dimidio capitis sitis; rostro obtuso convexo; maxilla superiore maxilla inferiore non vel vix brevior, sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis, antice serie externa 8 ceteris internis longioribus curvatis, maxilla inferiore utroque latere canino magno curvato extrorsum spectante; victu obliquo; sulco scapulari conspicuo; capite vertice operculisque superne tantum squamato; squamis frontem inter et pinnam dorsalem 1^m 28 p. m., lateribus 60 ad 65 p. m. in serie longitudinali; squamis nuchalibus et postthoracicis squamis ceteris minoribus; appendice anali conica; pinnis dorsalibus approximatis altitudine subaequalibus, corpore humilioribus, spinosa obtusa spinis flexilibus non productis, radiosa obtusa postice angulata radio 1° flexili; pectoralibus obtusis rotundatis $5\frac{1}{2}$ ad $5\frac{3}{2}$, ventrali rotundata $6\frac{1}{2}$ circiter, caudali obtusa rotundata 5 circiter in longitudine corporis; anali dorsali radiosa humilior postice acutangula; colore corpore superne viridescente-roseo, inferne margaritaceo; vitis cephalo-caudalibus 4 pulchre rubro-aurantiacis vitis transversis 10-12 rubro-aurantiacis unitis; capite vitis 2 rubris nigro et coeruleo limbatis superiore rostro-oculo-scapulari, inferiore mento-operculo-pectoralis; capite corporeque insuper ocellis minimis coeruleis; cauda superne macula profunde aurantiaca coeruleo cincta; pinnis dorsalibus et anali aurantiaco-rubris vitis longitudinalibus obliquis pluribus gracilibus coeruleis; pectoralibus violascente-hyalinis basi aurantiacis; ventrali flavascente-aurantiaca; caudali aurantiaca marginibus coeruleascente.

B. 4. D. 6—1/15 vel 6—1/16. P. 18. V. 1/5. A. 1/14 vel 1/15. C. 5/13/5 lat. brev. incl.

Habit. Manado, in aquis fluvio-marinis.

Longitudo 2 speciminum 63^{mm} et 67^{mm}.

Aann. De rijkdom aan soorten van Gobius van den Indischen Archipel schijnt onuitputtelijk te zijn. In 1848, toen ik mijne Bijdrage tot de kennis der Blennioïden en Gobioïden van den Soenda-Moluksechen Archipel publiceerde, waren er nog naauwelijks 10 soorten van bekend en in die Bij-

drage bragt ik dat aantal reeds op 42 of eigenlijk op 38 (1), terwijl ik thans reeds meer dan 80 soorten van Gobius van den Indischen Archipel ken.

De onderwerpelijke soort behoort tot de groep met hondstanden, stomp en kop en staartvin en kleine schubben, en is zeer gemakkelijk herkenbaar aan hare 2 fraaije roode kopbanden, aan de overlangsche door dwarsbanden vereenigde vier roode banden des ligchaams en aan hare talrijke rugvin- en aarsvinstralen.

PSEUDOCROMIDES.

Pseudochromis xanthochir Blkr.

Pseudochr. corpore oblongo compresso, altitudine 4 ad $3\frac{1}{2}$ in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, longiore quam alto; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; oculis diametro 3 et paulo ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; rostro acuto oculo multo brevior; maxilla superiore maxilla inferiore brevior sub oculi parte anteriore desinente; maxilla dentibus pluriseriali serie externa seriebus internis majoribus, utraque maxilla antice caninis 4 ad 6 magnis curvatis, maxilla inferiore dentibus serie externa lateralibus mediis ceteris paulo majoribus; dentibus vomerinis et palatinis pluriseriali parvis, vomerinis in thurram \wedge formem, palatinis utroque latere in vittam gracilem collocatis; praeoperculo squamis in series transversas obliquas 4 dispositis; squamis opercularibus squamis praeopercularibus majoribus; squamis lateribus 40 p. m. in serie longitudinali; linea laterali tubulis simplicibus notata sub pinnae dorsalis parte posteriore interrupta; pinna dorsali supra basin pectoralium incipiente parte radiosa multo humiliore spina postica spinis 2 anterioribus longiore, parte radiosa postice rotundata corpore duplo fere humiliore; pectoralibus obtusis rotundatis $5\frac{1}{2}$, ventralibus acutis 6 circiter, caudali obtusa rotundata 5 et paulo ad $5\frac{1}{2}$ longitudine corporis; anali dorsali vix vel non humiliore postice angulato-rotundata, spinis 2^a et 3^a subaequalibus; colore corpore superne fusciscente, capite inferuque aurant-

(1) Van de lijst in die Bijdrage gegeven (Verh. Bat. Gen. XXII Gob. p. 6), is mij later gebleken, dat *Gobius phaiosoma* Blkr dezelfde soort is als *Gobius celebius* CV. en *Gobius macrurus* Blkr dezelfde als *Gobius tentacularis* CV., terwijl *Gobius grammepomus* Blkr, *Gobius fusiformis* Blkr en *Gobius personatus* Blkr tot eene enkele soort zijn terug te brengen.

tiaco-rubro; squamis dorso lateribusque singulis macula fusca, maculis vittas longitudinales totidem ac series squamarum simulantibus; pinna dorsali inferne fusca superne aurantiaca vittulis longitudinalibus coeruleis; pectoralibus roseis basi macula magna aurantiaca; ventralibus analique aurantiacis, anali vittis longitudinalibus subabruptis coeruleis; caudali basi medioque violaceo-fusca marginibus late aurantiaca.

B. 6. D. 3 + 16 simpl. + 11 fiss. P. 2/16. V. 1/3 A. 3 + 1 simpl. + 13 vel 14 fiss. C. 17 et lat. brev.

Habit. Manado, in mari.

Longitudo 2 speciminum 59'' et 60''.

Aanm. Deze soort heeft zeer groote verwantschap met *Pseudochromis fuscus* Müll. Trosch., doch onderscheidt er zich van door kortere buikvinnen en andere kleuren, afwezigheid van zwarte borstvinvlek en staartvinranden, enz. Zij is kenbaar aan hare rooskleurige aan de basis met eene groote oranje- of roodkleurige vlek geteekende borstvinnen, oranje- of roodkleurige buikvinnen en aarsvin, violette breed in oranje gevatte staartvin, enz.

Scripti Batavia Calendis Aprilis MDCCCLV.
